

การวิเคราะห์เหตุแห่งความเสื่อมของพระสังฆธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

Analysis of the causes of the deterioration of the Dharma in Theravada Buddhism

พระฟิลม จารุกิตติโก (แจ้งดี)

Phra Philom Jarukittiko (Chaengdi)

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช พิษณุโลก

Buddhachinaraj Buddhist College

rikan115154@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ทศนะเรื่องการเสื่อมของพระสังฆธรรมของนักวิชาการ 2) ความเสื่อมของพระสังฆธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท 3) วิธีป้องกันกันการเสื่อมของพระสังฆธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ผลจากการศึกษาพบว่า พระสังฆธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น ล้วนตกในกฎไตรลักษณ์ทั้งสิ้น มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา พระสังฆธรรมเป็นคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์แสดงไว้ นับตั้งแต่ราตรีที่ตถาคตตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ จนกระทั่งถึงราตรีที่ตถาคตได้ปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ

เหตุแห่งความเสื่อมของพระสังฆธรรมนั้น เกิดจากการที่พวกภิกษุมักมีการเล่าเรียนสูตร อันถือกันมาผิดด้วยบทพยัญชนะที่ใช้กันผิด เป็นคนว่ายาก ไม่อดทน ภิกษุที่เป็นเถระไม่เป็นแบบอย่างที่ดี มีการสะสมบริวารประพฤติด้อยลงในไตรสิกขา ไม่ปรารถนาความเพียร เป็นผู้ที่ไม่ประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา และวิมุตติ มีจิตต่ำด้วยอำนาจแห่งนิรวณ เราต้องรู้จักวิธีป้องกันยับยั้งบรรเทาไม่ให้พระสังฆธรรมนั้นสูญหายไปได้ ด้วยการป้องกันด้านปริยัติ เนื้อหาสาระที่นำมาเล่าเรียนต้องเป็นเนื้อหาของหลักธรรมที่เป็นพุทธพจน์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ศึกษาสิ่งที่ถูกบัญญัติเพิ่มเติมโดยนักกวีหรือผู้รู้ทั้งหลาย ซึ่งกวีเหล่านั้นจะนำมาซึ่งความผิดเพี้ยนในพระสังฆธรรมในภายหลังได้ ผู้เผยแพร่คำสั่งสอนนั้นต้องขยันถ่ายทอดบอกสอนแก่ชนรุ่นหลังต่อไป เพื่อที่จะได้ไม่ขาดผู้เป็นมุลรากจึงจะทำให้พระสังฆธรรมนั้นดำรงอยู่ตลอดไป

คำสำคัญ: พระสังฆธรรม; ความเสื่อม

Abstract

Analysis of the causes of the deterioration of the Dharma in Theravada Buddhism, there are the following objectives. 1) The scholars' view of the deterioration of the Buddha 2) the deterioration of the Dharma's view in Theravada Buddhism 3) The method of preventing the deterioration of the Dharma in Theravada Buddhism. This study is a documentary study which the results of the study showed that:

The research is found that: The Dharma in Theravada Buddhism all fall in the law of the Trilaghana is that there is a common occurrence and deterioration. Nothing is forever stable. The truth is the teaching of the Lord Buddha, which He has shown. Since the night when the Tathagata enlightened until the night when the Tathagata passed away with anupatisse, elemental nirvana. Therefore the cause of the decline of the Buddha Dharma caused by the monks learning the formula which is mistaken with the wrong consonants, difficult to say, impatient, and the elder monks are not a good role model. There is a collection slack behavior in the three quarters does not desire perseverance One who is not composed of morality, concentration, wisdom and liberation, has a low mind with the power of neuralgia. We must know how to prevent and mitigate the Buddha's disappearance. with default protection The content to be taught must be the content of the teachings of the Buddha's teachings. does not study the things which were further ordained by poets or wise men. which those poets can bring about a distortion in the Buddha Dharma later A missionary must diligently pass it on and teach it to the next generation. In order not to lack the root cause, the Dharma was able to last a long time.

Keywords: the Dharma in Theravada ; deterioration

บทนำ

สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ล้วนตกในกฎไตรลักษณ์ทั้งสิ้น คือมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา ไม่มีสิ่งใดที่จะมั่นคงตลอดไป (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 394 : 358) ซึ่งพระธรรมวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นก็ตกอยู่ในกฎธรรมชาติดังนี้เช่นเดียวกัน แต่ก่อนเคยเจริญรุ่งเรืองไปบุลย์มาแล้วในกาลก่อน เมื่อกาลเวลาล่วงเลยไป มีผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้า ฝึกฝนปฏิบัติตามหลักธรรมลดน้อยลง

พระพุทธศาสนาเถรวาทได้กล่าวถึงเหตุแห่งความเสื่อมของพระสัทธรรม มี 5 ประการ คือ ปรียติ อันตรธาน ปฏิบัติอันตรธาน ปฏิเวธอันตรธาน ลิงคอันตรธาน และธาตุอันตรธาน (พระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาลลักษมณ), 2521) ซึ่งเป็นเหตุให้พระธรรมวินัยจางหายไป ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “ภิกษุ

ทั้งหลาย เรื่องนี้เคยมีมาแล้ว กลองศึกของกษัตริย์พวทศสหารหะ 2 เรียกว่า อานกะ มีอยู่ เมื่อกองอานกะนี้ มี
 แผลแตก หรือลี พวกษัตริย์ทศสหารหะ ได้หาเนื้อไม้อื่นทำเป็นลิ้ม เสริมลงในรอยแตกของกลองนั้น (ทุกคราวไป)
 ภิษุทั้งหลาย เมื่อเชื่อมปะเข้าหลายครั้งหลายคราวเช่นนั้นนานเข้า ก็ถึงสมัยหนึ่ง ซึ่งเนื้อไม้เดิมของตัวกลอง
 หมดสิ้นไป เหลืออยู่แต่เนื้อไม้ที่ทำเสริมเข้าใหม่เท่านั้น ภิษุทั้งหลาย ฉันทก็ฉันทนั้น ในกาลยี่ดียวฝ่ายอนาคต
 จักมีภิษุทั้งหลาย สุตตันตะ (ตัวสูตรส่วนที่ลึกซึ้ง) เหล่าใด ที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมาย
 ซึ้ง เป็นชั้นโลกุตระ ว่าเฉพาะด้วยเรื่องสุญญตา เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจักไม่ฟังด้วยดี จัก
 ไม่เงี่ยหูฟัง จักไม่ตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึงและจักไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน ส่วนสุตตันตะเหล่าใด ที่
 นักกวีแต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกรองประเภทกาพย์กลอนมีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอก
 แนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำสูตรที่นักกวีแต่งขึ้นใหม่เหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจักฟังด้วยดี จักเงี่ยหูฟัง
 จักตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียนภิษุทั้งหลาย ความอันตรายของ
 สุตตันตะเหล่านั้น ที่เป็นคำของตถาคตเป็นข้อความลึก มีความหมายซึ้ง เป็นชั้นโลกุตระ ว่าเฉพาะด้วยเรื่อง
 สุญญตา จักมิได้ด้วยอาการอย่างนี้แล (พุทธทาส อินทปณฺโณ, 2558) ซึ่งสังเกตได้ว่า พระพุทธองค์ทรงมุ่งเน้น
 บริษัท 4 คือ ภิษุ ภิษุณี อุบาสก อุบาสิกา ให้ศึกษาเล่าเรียนแต่คำสอนของพระตถาคตเท่านั้น เพราะคำสอน
 เล่าอื่น เป็นคำสอนของปุถุชนมิได้ประพฤติปฏิบัติทำที่สุดของทุกขได้ แต่คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 พระองค์ทรงสอนแต่เรื่อง ความทุกข์และความดับไม่เหลือแห่งทุกข์เท่านั้น พระธรรมวินัยของพระองค์จึงโน้ม
 ไปทางวิมุตติโดยตรง

การศึกษาเหตุแห่งความเสื่อมของพระสัทธรรมนี้ เป็นการศึกษาหาเหตุที่มาตั้งหลักอิฐปิดจยตาที่ว่า
 เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้ย่อมมี เพราะความเกิดขึ้นแห่งสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น ซึ่งมีการศึกษาหาเหตุผลว่า สิ่งนี้เกิดขึ้นได้
 อย่างไร แล้วก็ศึกษาวิธีป้องกันปัญหาที่เกิดแต่เหตุนั้นอย่างไร ที่ว่า เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ย่อมไม่มี เพราะความดับ
 ไปแห่งสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงดับไป มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปตามลำดับ คือเมื่อไม่มีการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย
 หรือมีการศึกษาเล่าเรียนกันแบบผิด ๆ มาโดยตลอด

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2543) กล่าวไว้ว่าคนมากมายทั้งที่เป็นคนไทยบอกว่า เป็น
 พุทธศาสนิกชนนับถือพุทธศาสนา แต่ไม่รู้จักพุทธศาสนาไม่รู้ว่าพระพุทธานุศาสนาสอนอะไรไม่รู้ว่าเชื่ออย่างไรถูก
 เชื่ออย่างไรผิด จะเห็นว่าคนเดี๋ยวนี้นี้มากมายมีข่าวออกทางหนังสือพิมพ์ว่าไปชูดตันไม้หาเลขหาหวยบ้าง สัตว์
 เกิดมา พิกการแขนขาไม่เต็ม หรือมีอวัยวะวิปริต ก็ไปกราบไปไหว้ขอหวยอย่างนี้หรือคือชาวพุทธเคยบอกว่า เอ!
 ลูกสัตว์พิกการเกิดมาคนพากันไปกราบไหว้ แล้วทำไม ลูกคนประเสริฐกว่า เมื่อลูกคนเกิดมาพิกการทำไม่ไม่ไป
 กราบไปไหว้ไปกราบไหว้ลูกคนที่พิกการยังดีกว่า แต่นี้ลูกคนเกิดมาพิกการกลับไม่เอาใจใส่ ลูกสัตว์เกิดมาพิกการไป
 กราบไปไหว้ เห็นเป็นเรื่องดีไปได้เป็นเรื่องแปลกๆ รวมแล้วก็คือ คนไทยนี้ไม่รู้จักพระพุทธานุศาสนาสอนไม่รู้จักคำสอน
 ของพระพุทธเจ้ามีความเชื่อถือและมีการปฏิบัติที่วิปริตผิดพลาดต่างๆ ดังนั้น จึงส่งผลทำให้พุทธศาสนิกชนใน
 ปัจจุบันนี้มีการประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้องตรงตามพระธรรมวินัย จากที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติและ
 แสดงไว้ดีแล้วมรรคผลก็ย่อมเกิดขึ้นช้าหรือไม่ได้บรรลุมรรคผลเลยนิพพานก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ เมื่อวันเวลาผ่าน
 ไป พระภิษุสามเณรปฏิบัติตามพระธรรมวินัยลดหย่อนลง จนทำให้ความเสื่อมของพระสัทธรรมย่อมเกิดขึ้น
 เมื่อไม่มีพระภิษุสามเณรมาประพฤติปฏิบัติ ความสิ้นสุดลงแห่งพระพุทธานุศาสนาย่อมเกิดขึ้น

ด้วยกาลเวลาที่เปลี่ยนไปสถานการณ์ของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยก็เปลี่ยนแปลงไปตามนั้นคือ พระภิกษุสามเณรที่ในกาลก่อนเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติชอบถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ นำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธา มาบัดนี้การปฏิบัติผิดหลักพระธรรมวินัย (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2544) มีความประพฤติที่ไม่เรียบร้อยมีอาจารย์ไม่เหมาะสมไม่สนใจศึกษาเล่าเรียนในให้มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัย จึงยังพระสังฆกรรมให้คลาดเคลื่อนและเลื่อนเลื่อมสูญไป เป็นต้น ถึงแม้จะมีการปรับตัวไปตามกระแสโลกาภิวัตน์อยู่บ้าง ก็เป็นไปในทางที่เลื่อมลง ส่วนพระภิกษุหนุ่มจะอุปสมบทใหม่นั้น แม้จะมีการใช้ชีวิตในเพศบรรพชิตอยู่บ้าง ก็เพียงชั่วระยะเวลาสั้นๆเท่านั้น อีกทั้งในครอบครัวหนึ่งๆมีจำนวนลูกหลานลดลงไม่มากตั้งแต่ก่อนการที่จะให้ลูกชายหลานชายมาบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรนั้น จึงมีจำนวนลดน้อยลง ส่วนชีวิตความเป็นอยู่ของฆราวาส ถึงแม้ว่าจิตใจนั้นยังมีความเคารพศรัทธาในพระพุทธศาสนาอยู่สักเพียงไรก็ตาม แต่เพื่อความอยู่รอดก็ต้องขวนขวายพยายามขยันในการทำมาหากิน หรือด้วยความหลงเหมามัวไปกับวัตถุนิยมทั้งหลายก็ตามจึงไม่ค่อยมีเวลาไปวัดนอกเสียจากมีกิจธุระในบางครั้งบางคราวเท่านั้น เริ่มเห็นห่างออกจากพระภิกษุสามเณรมากยิ่งขึ้น

เพื่อให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ในโลกใบนี้ได้นาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้บริษัททั้ง 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาเล่าเรียนท่องจำ (มุขปาฐะ) คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าคล่องปากขึ้นใจแห่งตลอดด้วยทฎฐิ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 21 ข้อ 276 : 191) เพื่อเป็นการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ทั้งภพนี้และภพหน้า โดยการนำพระธรรมวินัยเป็นหลักเกณฑ์การตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาต้นเหตุแห่งความเลื่อมไปของพระสังฆกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ว่ามีสาเหตุมาจากอะไรมีเหตุปัจจัยอย่างไร มีผลต่อความมั่นคงและความเป็นไปของพระพุทธศาสนาอย่างไร พุทธศาสนิกชนจะมีวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและมีหลักการในการป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นอย่างไรได้บ้าง เพื่อความยั่งยืนและความมั่นคงในพระธรรมวินัยสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเสื่อมของพระสังฆกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาทัศนคติเรื่องการเสื่อมของพระสังฆกรรมของนักวิชาการ
3. เพื่อเสนอแนวทางวิธีป้องกันกั้นการเสื่อมของพระสังฆกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์เหตุแห่งความเสื่อมของพระสังฆกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท” เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์เหตุแห่งความเสื่อมของพระสังฆกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระอรรถกถา หนังสือ ตำรา เอกสาร หรืองานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆกรรม

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทบทวนเอกสารชั้นปฐมภูมิ โดยศึกษาคัมภีร์พระไตรปิฎก เพื่อศึกษาพระสัทธรรม คำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระพุทธองค์ตั้งแต่ตรัสรู้จนถึงปรินิพพาน พระศาสดาได้มีการเปล่งวาจาออกจากพระโอษฐ์โดยตรงหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งในปัจจุบันว่า พระไตรปิฎก ได้แก่ พระวินัยปิฎก ซึ่งเป็นข้อวัตรปฏิบัติ ข้อห้าม ข้อควรระวัง ข้อควรสำเหนียก มี 21,000 พระธรรมชั้นดี พระสุตตันตปิฎก เป็นธรรมที่พระศาสดาตรัสไว้ มี 21,000 พระธรรมชั้นดี และพระอภิธรรมปิฎกซึ่งเป็นธรรมอันยิ่ง เป็นธรรมล้วน ไม่ได้กล่าวถึงบุคคลหรือสถานที่ มี 42,000 พระธรรมชั้นดี

2) ทบทวนเอกสารชั้นทุติยภูมิ โดยศึกษาพระอรรถกถา หนังสือ ตำรา เอกสาร หรืองานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับพระสัทธรรม และศึกษาทัศนชนนิกวิชาการหลายท่านดังนี้

(1) ทัศนะสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, (ป. อ. ปยุตฺโต) โดยแบ่งเป็นหัวข้อตามรายละเอียดดังนี้ ความใจกว้างจนลืมหลับ ชาวพุทธลืมหลับกรรม วางเฉยมิใช้ไร้กิเลส แต่เป็นเหตุให้พระศาสนาสิ้น การฝากศาสนาไว้กับพระอย่างเดียว (ขรวาสทอตุระ)

(2) ทัศนะของกรุณา กุศลาสัย โดยแบ่งเป็นหัวข้อตามรายละเอียดดังนี้ การแยกตนไปดำรงชีวิตต่างหากของสงฆ์ การวางตนไม่แทรกแซงยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคมของพุทธศาสนา ความตกต่ำทางภูมิปัญญาของสงฆ์ การปรากฏของลัทธิตันตระ

(3) ทัศนะของศาสตราจารย์ ดร. เตือน คำดี โดยแบ่งเป็นหัวข้อตามรายละเอียดดังนี้ วิกฤตศาสนาในอดีต วิกฤตศาสนาปัจจุบัน พระพุทธศาสนาไม่เคยว่างเว้นจากวิกฤต วิกฤตการณ์หลังพุทธปรินิพพาน

(4) ทัศนะของพระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร. ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าทัศนะเกี่ยวกับเหตุแห่งความเสื่อมของพระสัทธรรมและพระพุทธศาสนา จากงานวิจัยเรื่อง “พระสงฆ์กับสงครามที่ยุติธรรม” ของพระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร โดยยก “วัสสการพราหมณ์” กรณีที่พระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธรับสั่งให้วัสสการพราหมณ์ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าในทำนองขอความเห็นจากพระองค์เรื่องการทำสงครามเพื่อเอาชนะพวกเจ้าลิจฉวีแห่งแคว้นวัชชี ซึ่งถูกนักวิชาการบางท่านตีความว่าพระพุทธเจ้าทรงแนะนำวิธีทำสงครามเพื่อเอาชนะพวกเจ้าลิจฉวีทางอ้อมดังคำกราบทูลของวัสสการพราหมณ์ต่อไปนี้

(5) ทัศนะของพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร. ผู้ศึกษาจะได้ศึกษาเกี่ยวกับเหตุแห่งความเสื่อมของพระสัทธรรมและพระพุทธศาสนาตามทัศนะของพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โดยมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้ อุบาสกอุบาสกามีศรัทธาวิปริต พระภิกษุก่อให้เกิดวิกฤตศรัทธาศรัทธาในบุคคลจึงตกลงจากสัทธรรม

(6) ทัศนะของแม่ชีกฤษณา รักษาโฉม ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าทัศนะเกี่ยวกับเหตุแห่งความเสื่อมของพระสัทธรรมและพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏในบทความวิชาการเรื่อง “เหตุปัจจัยแห่งความเสื่อมสูญของภิกษุณีเถรวาทในยุคหลังพุทธกาล” ของแม่ชีกฤษณา รักษาโฉม โดยตั้งเป็นคำถามว่า อะไรเป็นสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้วงศ์ภิกษุณีเถรวาทเสื่อมสูญไป ตามปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์เหตุแห่งความเสื่อมของพระสังฆธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระอรรถกถา หนังสือ ตำรา เอกสาร หรืองานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆธรรม ทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ ดังนี้

1) จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์เหตุแห่งความเสื่อมของพระสังฆธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หลักพระสังฆธรรมในพระไตรปิฎก และสรุปทัศนคติของนักวิชาการ

2) เมื่อได้เหตุแห่งความเสื่อมของพระสังฆธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการศึกษาไว้ดังนี้ คือ (1) เหตุแห่งความเสื่อมของพระสังฆธรรมที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก (2) เหตุแห่งความเสื่อมของพระสังฆธรรมที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก (3) ประโยชน์ของการรู้เหตุแห่งความเสื่อมและแนวทางวิธีป้องกันกันการเสื่อมของพระสังฆธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

3. ทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

คำว่า สังฆธรรม มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลี 2 คำ คือ คำว่า สนต (ผู้สงบ) และธมม (ธรรม) จึงรวมกัน ส. สทธรรม ป. สทธมม แปลว่า สังฆธรรม พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยูรย์ ปยุตโต), (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า พระสังฆธรรม คือ ธรรมที่ดี, ธรรมที่แท้, ธรรมของคนดี, ธรรมของสัตบุรุษ เป็นพระพุทธพจน์หรือคำสอนของพระพุทธเจ้า เรียกโดยเคารพว่า “พระสังฆธรรม” เป็นหลักหรือแก่นของศาสนา สรุปได้ว่า คำว่า สนต+ธมม รวมกัน ส.สทธรรม ป.สทธมม แปลว่า พระสังฆธรรม จึงหมายถึง คำสอนของพระพุทธเจ้าอันเป็นธรรมของสัตบุรุษหรือธรรมของคนดี คือคนดียิ่งกว่าคนดีที่เรียกว่า อริยบุคคล เป็นบุคคลชั้นเลิศ ชั้นประเสริฐ ชั้นหัวหน้าชั้นสูงสุด ชั้นบวร ด้วยการไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น

ปริยัติสังฆธรรม

ผู้วิจัยจะศึกษาเรื่อง ปริยัติสังฆธรรม คือ คำสอนอันต้องเรียนจากพุทธพจน์ หรือพระธรรมวินัยที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงและบัญญัติเอาไว้ และพระธรรมวินัยที่พระศาสดาบัญญัติไว้นั้น ปัจจุบันได้ถูกบันทึกไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎก มีอยู่ 3 ปิฎก อันได้แก่ 1) พระวินัยปิฎก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552) คือประมวลระเบียบข้อบังคับของบรรพชิตที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ สำหรับภิกษุ ภิกษุณี มีโครงสร้างเนื้อหาคัมภีร์ มี 5 คัมภีร์ มีการแบ่งโครงสร้าง 3 แบบ คือแบบที่ 1 ปรากฏในคัมภีร์วชิรสารัตถสังคหะ (ที่พระรัตนปัญญาเถระรจนาขึ้นที่จังหวัด เชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2035) ข้อ 22 มีหัวใจคัมภีร์ว่า อา ปา ม จู ป มีความหมายดังนี้ อา คือ อาทิกัมมะ เป็นชื่อคัมภีร์ที่ประมวลสิกขาบทเกี่ยวกับอาบัติหนัก ได้แก่ ปาราชิก สังฆาทิเสส และอนินยต ปา คือ ปาจิตตีย์ เป็นชื่อคัมภีร์ที่ประมวลสิกขาบทที่เกี่ยวกับอาบัติเบา ได้แก่ นิสสัคคีย ปาจิตตีย์ ปาจิตตีย์ ปาฏิเทศนียะ เสขยวัตร และอิภรณ์สมณะ ซึ่งเป็นวิธีระงับ อิภรณ์รวมถึงพระบัญญัติฝ่ายพระภิกษุณีที่เรียกว่าภิกษุณีวิภังค์ทั้งหมด ม คือ มหาวรรค เป็นชื่อคัมภีร์ที่ประมวลสิกขาบทที่มานอกพระปาติโมกข์ตอนต้น แบ่งออกเป็น 10 ชั้นธกะ หรือ 90 ตอน จู คือ จูพวรรค เป็นชื่อคัมภีร์ที่ประมวลสิกขาบทที่มานอกพระปาฏิโมกข์ตอนปลาย แบ่งออกเป็น 12 ชั้นธกะ หรือ 12 ตอน ป คือ ปรีวาร เป็นชื่อคัมภีร์

ส่วนประกอบหรือภาคผนวก ที่ประมวลเนื้อหาสาระของพระวินัยทั้งหมดเข้ามาไว้ด้วยกันในลักษณะเป็นคำถามและคำตอบ เพื่อให้เป็นคู่มือสำหรับซักซ้อมความรู้ในพระวินัยให้ถ่ายทอดความเข้าใจยิ่งขึ้น แบบที่ 2 ปรากฏในคัมภีร์วชิราสารตถสังคหะ ข้อ 388 ว่า “ปาปามจุปติ ปญจวิธึ วินยปิฎก” พระวินัยปิฎกมี 5 คัมภีร์ คือ อา ปา ม จู ป ท่านแบ่งพระวินัยปิฎกออกเป็น 5 คัมภีร์ มีคำย่อหรือหัวใจว่า ปา ปา ม จู ป มีชื่อคัมภีร์เหมือนแบบที่ 1 ต่างกัน แต่คำแรก คือ ปา = ปาราชิก ปา = ปาจิตตีย์ ม = มหาวรรค จู = จุฬวรรค ป = ปริวาร แบบที่ 3 มีหัวใจคัมภีร์ว่า ม ภิม จู ป มีชื่อคัมภีร์ดังนี้ ม = มหาวิภังค์ หรือ ภิกขุวิภังค์ ภิ = ภิกขุณีวิภังค์ ม = มหาวรรค จู = จุฬวรรค ป = ปริวาร 2) **พระสูตรตันตปิฎก** พระสูตรตันตปิฎก แบ่งออกเป็น 5 ส่วนใหญ่ คือ (1) ทีฆนิกาย รวมพระสูตรยาว ๆ มีพรหมชาลสูตร เป็นต้น มี 3 เล่ม (2) มัชฌิมนิกาย รวมพระสูตรขนาดกลาง มีทั้งหมด 3 เล่ม (3) สังยุตตนิกาย รวมพระสูตรขนาดเล็กเป็นหมวด ๆ มี 5 เล่ม (4) อังคุตตรนิกาย รวมหมวดธรรมตั้งแต่หมวดหนึ่งถึงเกิน 10 มีทั้งหมด 5 เล่ม (5) ขุททกนิกาย ชุมนุมบทธรรมทั้งหลายทั้งที่ยาวและสั้นมีทั้งหมด 15 คัมภีร์ 3) **พระอภิธรรมปิฎก** พระอภิธรรมปิฎก คือ (1) สังคณี ประมวลธรรมเป็นชุด ๆ เรียกว่า มาติกา มี 1 เล่ม (2) วิภังค์ การจำแนกธรรมออกเป็นชั้น ธาตุ เป็นต้น มี 1 เล่ม (3) ธาตุกถา นำข้อธรรมมาจัดเข้าในชั้น ธาตุ อยาตนะ ครี่งเล่ม (4) บุคคลบัญญัติ ว่าด้วยบัญญัติต่างๆ มีครึ่งเล่ม (5) กถาวัตถุ ปัญหาถามตอบของนิกายต่างๆ 14 นิกาย มี 1 เล่ม (6) ยมก ว่าด้วยคำอธิบายหลักธรรมออกพิสดาร เป็นคู่ ๆ มี 2 เล่ม ปัญฐาน ว่าด้วยปัจจัยต่าง ๆ 24 โดยพิสดาร มีทั้งหมด 5 เล่ม

ปฏิบัติศีลธรรม

ผู้วิจัยจะศึกษาเรื่อง ปฏิบัติศีลธรรม คือ ปฏิบัติทานต้องปฏิบัติ ได้แก่ อัฐฐังคิสมรรค (มรรคมีองค์แปด) หรือ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ดังนี้ 1) **ศีล** (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตโต), 2559) คือข้อปฏิบัติตนขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุขเพื่อให้เป็นกติกายกข้อห้ามที่ใช้แก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน 5 ปัญหาหลัก ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุขและไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกันในสังคม ประโยชน์ของศีลในขั้นพื้นฐาน คือทำให้กาย วาจา ใจ สงบไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทำให้สามารถที่จะทำให้จิตสงบได้ง่ายในการทำสมาธิ ในระดับของบรรพชิต ศีลจะมีจำนวนมาก เพื่อกำกับให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรสามารถครองตนในสมณะภาวะได้อย่างสมบูรณ์ และเอื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์ในขั้นสูงต่อไปได้ ความหมายของศีลนั้นแปลได้หลายความหมายโดยศัพท์แปลว่า ความปกติกาย วาจา กล่าวคือความปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ และยังมักใช้เป็นคำเรียกอย่างง่ายสำหรับคำว่า "อริศีลสิกขา" อันได้แก่ข้อปฏิบัติขั้นต้นเพื่อการฝึกตนในทางพระพุทธศาสนาด้วย ศีล แปลว่า ปกติ มนุษย์ทุกคนควรมีความปกติทางกาย ทางวาจา 2) **สมาธิ** แปลตามบาลีว่า ความตั้งใจมั่น สมาธิในความหมายของพจนานุกรม แปลว่า ที่ตั้งมั่นแห่งจิต การทำสมาธิในทางพุทธศาสนา เรียกว่าสมณะ สมณะเป็นภาษาบาลี แปลว่า สงบ ลักษณะของสัมมาสมาธิ คือ การที่จิตไม่ฟุ้งซ่าน สัมมาสมาธิ มีความตั้งมั่นแห่งจิตโดยชอบเป็นลักษณะ ส่วนในพระอภิธรรมปิฎก ได้กล่าวถึงลักษณะของจิตที่เป็นสัมมาสมาธิว่า ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่แห่งจิต ความมั่นอยู่แห่งจิต ความไม่ส่ายไปแห่งจิต ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ส่ายไป ความสงบ สมาธิในทรีย สมาธิพละ ความตั้งใจชอบ ในสมัยนั้น อันใด นี้ชื่อว่า

สัมมาสมาธิในสมัยนั้น การจะฝึกสมาธินั้น บุคคลจะต้องยึดหลักการฝึกแบบสัมมาสมาธิ กล่าวคือ ฝึกเพื่อการทำให้ใจสงบ ระวังจากกาม ปราศจากอกุศลธรรมทั้งหลาย นั่นคือ การละนิวรณ์ 5 การกำจัดนิวรณ์ 5 ออกไป ได้จะทำให้จิตสงบเป็นสมาธิมั่นคง และไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ซัดส่าย ก็จะสามารถทำให้การฝึกและปฏิบัติของบุคคลนั้น ถูกต้อง ตรงต่อพระพุทธธรรมคำสอน จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมาย คือพระนิพพานได้ ทั้งนี้ การที่จะจิตจะไม่ฟุ้งซ่าน จิตจะต้องไม่คิดหรือตรึกในสิ่งที่จะทำให้จิตเกิดระคาะ โทสะ โมหะ ซึ่งในพระไตรปิฎก ได้กล่าวถึงลักษณะของจิตฟุ้งซ่านว่า จะมีลักษณะที่ซัดส่ายไปข้างนอก คือซัดส่ายไปในอารมณ์ คือกามคุณ ทำให้มีความพอใจในกามคุณ 5 อย่าง คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ซึ่งทำให้จิตระคนปนเจือไปด้วยความตรึกไปในกาม 3) **ปัญญา** แปลว่า ความรู้ทั่ว คือ รู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน รู้เรื่องบาปบุญคุณโทษ รู้สิ่งที่ดีควรทำควรเว้น เป็นต้น เป็นธรรมที่คอยกำกับศรัทธา เพื่อให้เชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างมกมาย ในสังคีตสูตร พระสารีบุตรกล่าวว่า ปัญญา ทำให้เกิดได้ 3 วิธี คือโดยการสดับรับฟัง การศึกษาเล่าเรียน (สุตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฟัง) โดยการคิดค้น การตรึกตรอง (จินตามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการคิด) โดยการอบรมจิต การเจริญภาวนา (ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการอบรม) ปัญญา ที่เป็นระดับ อธิปัญญา คือ ปัญญาอย่างสูง จัดเป็นสิกขาข้อหนึ่งใน สิกขา 3 หรือ ไตรสิกขา คือ อธิศีล อธิจิต อธิปัญญาสิกขา แปลว่า การศึกษาในอธิปัญญา คือการปฏิบัติเพื่อเจริญปัญญาให้สูงขึ้นจนตัดกิเลสได้เด็ดขาด เป็นข้อหนึ่งในไตรสิกขา คืออภิสัยสิกขา อภิจิตสิกขา อภิปญญาสิกขา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2552) ได้กล่าวไว้ในพุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ) ว่า ปฏิจจสมุปปาท เป็นหลักธรรมอีกหมวดหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงในรูปของกฎธรรมชาติหรือหลักความจริงที่มีอยู่ในธรรมดา ไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติของพระศาสดาทั้งหลาย พระพุทธพจน์แสดงปฏิจจสมุปปาทในรูปของกฎธรรมดาดังนี้ว่า พระตถาคตทั้งหลาย จะบังเกิดขึ้นก็ตาม จะไม่บังเกิดขึ้นก็ตาม ธรรมชาตุนั้นย่อมตั้งอยู่แล้วนั้นเทียว คือ ความตั้งอยู่แห่งธรรมดา ความเป็นกฎตายตัวแห่งธรรมดา ความที่เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น ตถาคตย่อมรู้พร้อมเฉพาะ ย่อมถึงพร้อมเฉพาะ ซึ่งธรรมชาตินั้น ครั้นรู้พร้อมเฉพาะแล้ว ถึงพร้อมเฉพาะแล้ว ย่อมบอก ย่อมแสดง ย่อมบัญญัติ ย่อมตั้งขึ้นไว้ ย่อมเปิดเผย ย่อมจำแนกแจกแจง ย่อมทำให้เป็นเหมือนการหายของทีคว่า และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า ท่านทั้งหลายจงมาดู เพราะอวิชาเป็นปัจจัย สังขารทั้งหลายย่อมมี มรรคมืองค์แปดนั้น เป็นข้อปฏิบัติในการดับทุกข์ทั้งหลาย เป็นธรรมปฏิบัติที่พระศาสดาตรัสไว้ในอริยสัจสี่ ซึ่งภิกษุทั้งหลายนั้นพึงใส่ใจในปริยัติ คือการศึกษาเล่าเรียนมรรคมืองค์แปด มีกล่าวโดยย่อ คือ ปัญญา ศีล สมาธิ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น ทรงแสดง ทรงบัญญัติ หลักธรรมอันเป็นธรรมชาติแล้ว เกิดขึ้นไว้ไว้อย่างสมบูรณ์ และสาวกทั้งหลายในปัจจุบันไม่สนใจข้อปฏิบัติที่พระศาสดาตรัสไว้ แต่กลับไปสนใจคำสอนของครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นคำสอนตรงกันข้ามกับพระธรรมวินัย ทำให้ปริยัติหรือพระธรรมวินัยนั้นจางหายไป

ผลการวิจัย

พระสัทธรรมเป็นคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์แสดงไว้ นับตั้งแต่ราตรีที่ ตถาคตตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ จนกระทั่งถึงราตรีที่ตถาคตได้ปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ซึ่ง ตลอดระยะเวลาระหว่างที่พระองค์เผยแผ่แสดงธรรมในที่ต่าง ๆ นั้น คำสอนทั้งหมดนั้นเรียกว่าพระสัทธรรม ที่มี ทั้งต้องศึกษา เรียกว่า ปริยัติสัทธรรม ต้องปฏิบัติ เรียกว่า ปฏิบัติสัทธรรม และผลของการศึกษาปฏิบัติ เรียกว่า ปฏิเวธสัทธรรม ส่วนสาเหตุแห่งความเสื่อมของพระสัทธรรมนั้นเกิดจากการที่พวกภิกษุมีการเล่าเรียนสูตร อัน ถือกันมาผิด ด้วยบพพญชณะที่เชื่อกันผิด เป็นคนว่ายาก ไม่อดทน ไม่ยอมรับคำตักเตือนด้วยความเคารพหนัก แน่น และพวกภิกษุบางเหล่านั้น เป็นพหูสูตร แต่ไม่ได้เอาใจใส่บอกสอนใจความแห่งสูตรทั้งหลายแก่คนอื่น ๆ ภิกษุที่เป็นเถระไม่เป็นแบบอย่างแก่ภิกษุผู้บวชใหม่หรือผู้บวชในภายหลังนั้น มีการสะสมบริวาร ประพถยย่อ หย่อนในไตรสิกขา ไม่เหลียวแลในกิจแห่งวิเวกธรรม ไม่ปรารภความเพียร เป็นผู้ที่ไม่ประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา และวิมุตติ ถ้าเป็นเช่นนั้น ทำให้ผู้บวชในภายหลัง ได้เห็นพวกเถระเหล่านั้นทำแบบแผนเช่นนั้นไว้ ก็ ถือเอาไปเป็นแบบอย่าง มีจิตต่ำด้วยอำนาจแห่งนิรวรณ

การที่เราทราบถึงสาเหตุแห่งความเสื่อมของพระสัทธรรมแล้ว จะทำให้เรารู้จักวิธีป้องกันยับยั้งบรรเทา ไม่ให้พระสัทธรรมนั้นสูญหายไปได้ เพื่อให้ปริยัติธรรมคือการศึกษาในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาให้ คงอยู่ไม่ให้เกิดปริยัติอันตรายขึ้น ก็ต้องอาศัยวิธีการต่าง ๆ โดยเริ่มจากพระภิกษุที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กับประชาชนชาวบ้านทั่วไป และ การที่พระภิกษุจะสามารถบอกสอนผู้อื่นได้นั้น ตัวของพระภิกษุเองก็ต้องศึกษาหลักธรรมให้เกิดความเข้าใจ แจ่มแจ้งเป็นอย่างดีและปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติควร และปฏิบัติชอบตามที่พระศาสดาบัญญัติไว้ก่อนแล้ว ค่อยกล่าวสอนผู้อื่นต่อไป ดังนั้น การป้องกันเหตุแห่งความเสื่อมของพระสัทธรรมนั้นต้องป้องกันที่การศึกษา เล่าเรียนด้านปริยัติโดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่นำมาเล่าเรียนกันนั้นต้องเป็นเนื้อหาของหลักธรรมที่พุทธพจน์หรือ หลักธรรมที่ตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้ารับรองไม่ศึกษาสิ่งที่ถูกบัญญัติเพิ่มเติม และตรวจสอบสิ่งที่ถูกเพิก ถอนนั้นให้ดีเพื่อให้พระสัทธรรมนั้นยังคงสภาพที่สมบูรณ์ที่มีความบริสุทธิ์บริบูรณ์แล้วสิ้นเชิงนั้น ไม่ศึกษาภววิที่มีผู้อื่นแต่งขึ้นเพราะเป็นการอธิบายเพิ่มเติมตามความรู้ภูมิฐานของตนด้วยการคิดวิเคราะห์เอาเองซึ่งภว เหล่านั้นจะนำมาซึ่งความผิดเพี้ยนในพระสัทธรรมในภายหลังได้ การมีความอดทนต่อการศึกษาเล่าเรียน อดทนต่อการถูกว่ากล่าวตักเตือน ต้องเป็นผู้ว่าง่าย สอนง่ายในพระสัทธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ศึกษา ได้ความรู้ในอรรถในธรรมเป็นอย่างมาก จะทำให้เข้าใจถึงความหมายที่ลึกซึ้งของพระสัทธรรมที่ยากต่อความ เข้าใจของคนทั่วไปได้ ผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนพระสัทธรรมแล้วนั้นต้องขยันถ่ายทอดบอกสอนแก่ชนรุ่นหลังต่อ ๆ ไป ให้มาก ๆ เพื่อที่จะได้ไม่ขาดผู้เป็นมุลราก (อาจารย์ผู้กล่าวสอนพระสัทธรรม) เมื่อท่านเหล่านั้นล่วงลับไป และผู้ เฒ่าผู้แก่นั้นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นสาวกในพระพุทธศาสนา ไม่เป็นหัวหน้าในการทำชั่วทั้งหลาย ไม่ ทอดทิ้งธุระในการส่ำรวมกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อยนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงจะทำให้พระสัทธรรมนั้นดำรงอยู่ ได้นานเท่านั้น

สรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์หลักการป้องกันเหตุแห่งความเสื่อมของพระสัทธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า 1) การป้องกันเหตุแห่งความเสื่อมด้านปริยัติ คือ การศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้คำสอนดำรงอยู่ ไม่ให้เกิดปริยัติอันตราย ผู้วิจัยจึงศึกษาเนื้อหา อันได้แก่ การสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน การฟื้นฟูสาระสำคัญของพระพุทธศาสนา การส่งเสริมการเรียนการสอนพุทธบริษัท การสร้างศาสนทายาทให้สืบศาสนา วิทยาลัยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) การป้องกันเหตุแห่งความเสื่อมด้านปฏิบัติ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความอันตรายขึ้น หรือแก้ไขปฏิบัติอันตรายที่เกิดขึ้นแล้วในสังคมไทยก็ ต้องอาศัยแนวทางต่าง ๆ ดังนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเนื้อหา อันได้แก่ การส่งเสริมการปฏิบัติธรรม การตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ปฏิรูปการศึกษา การประสานร่วมมือของ 3 สถาบัน (บวร) และการมีศุนย์รวมจิตใจอยู่ที่พระพุทธเจ้า 3) การป้องกันเหตุแห่งความเสื่อมด้านปฏิเวธ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันปฏิเวธอันตราย ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา ปฏิเวธสัทธรรมจะอันตรายไปหรือยังมีอยู่ นั้นต้นเหตุที่แท้จริงจึงอยู่ที่ปฏิบัติสัทธรรม นั่นก็หมายถึง พุทธศาสนิกชนประพฤติปฏิบัติตามหลัก มรรคมีองค์ 8 ประการ 4) การป้องกันเหตุแห่งความเสื่อมด้านสมณะเพศ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขสังคมอันตรายในสังคมไทยปัจจุบัน เนื่องจากขาดการกลั่นกรองผู้ที่จะเข้ามาบวช การอุปถัมภ์พระภิกษุสามเณร และการบำรุงพระศาสนา 5) การป้องกันเหตุแห่งความเสื่อมด้านพระบรมสารีริกธาตุ เพื่อให้พระบรมสารีริกธาตุยังคงอยู่ให้พุทธศาสนิกชนในสังคมไทยรุ่นหลัง ได้กราบไหว้ สักการบูชาอันจะนำมาซึ่งบุญกุศล ดังนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันเหตุแห่งความเสื่อมด้านพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุ อันได้แก่ การไหว้พระบรมสารีริกธาตุหรือพระธาตุประจำปีเกิด การทำนุบำรุงพระเจดีย์

การศึกษาวิเคราะห์เหตุแห่งความเสื่อมของพระสัทธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยได้ประสบกับความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เป็นอย่างดีในเรื่องของสัทธรรมที่ให้เข้าใจถึงความจริงของธรรมชาติ ที่สิ่งทั้งหลายนั้นมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปเป็นธรรมดา ไม่มีอะไรคงทนอยู่ได้นานแม้แต่พระสัทธรรมอันเป็นคำสอนของตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เช่นเดียวกันที่ต้องสูญหายไปในที่สุดที่มีเหตุเนื่องจากพุทธบริษัททั้งสี่ที่มีการเล้าเรียนสูตร อันถือกันมาผิด ด้วยบพพยัญชนะที่ใช้กันผิด เป็นคนว่ายาก ภิกษุที่เป็นเถระไม่เป็นแบบอย่างให้แก่ภิกษุผู้บวชใหม่หรือผู้บวชในภายหลังนั้น มีการสะสมบริวาร ถ้าเป็นเช่นนั้น ทำให้ผู้บวชในภายหลัง ได้เห็นพวกเถระเหล่านั้นทำแบบแผนเช่นนั้นไว้ ก็ถือเอาไปเป็นแบบอย่าง มีจิตต่ำด้วยอำนาจแห่งนิวรรณ์ เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการป้องกันพระสัทธรรมนี้ในทุกๆด้านไม่ว่าจะด้านปริยัติสัทธรรม ปฏิบัติสัทธรรม ปฏิเวธสัทธรรมเพื่อให้พระสัทธรรมดำรงอยู่กับโลกได้ตราบนานเท่านาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาทุกภาคส่วนควรมีการปรึกษากันในการป้องกันความเสียหายของพระสัทธรรมที่จะมีมากขึ้นทุกที ด้วยการตรวจสอบและแยกคำสอนที่เป็นพุทธพจน์กับที่เป็นคำแต่ง

ใหม่ที่ปะปนอยู่ในพระสัทธรรม แล้วนำหลักธรรมที่เป็นพุทธพจน์ที่ถูกปิดไว้ไม่ได้เปิดเผยอีกมากมายมาเปิดเผยถ่ายทอดบอกสอนแก่ชนรุ่นหลังให้มาก ๆ อย่างจริงจัง

ส่วนผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาควรตระหนักถึงความเป็นชาวพุทธอย่างแท้จริง ไม่ใช่นับถือแต่เพียงในสำเนาทะเบียนบ้าน ด้วยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่เป็นพุทธพจน์จริง ๆ ว่าความจริงพระพุทธศาสนาสอนอะไร เราในฐานะชาวพุทธควรทำอะไร ใช้ชีวิตอย่างไรตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้นั้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและตำราทางพระพุทธศาสนาบางส่วน สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอื่น ๆ ทั้งที่เป็นบาลีและไทยแล้วนำมาเปรียบเทียบเพื่อความถูกต้องของพระสัทธรรมได้มากขึ้น และควรศึกษาหาสำนักที่มีการถ่ายทอดพระสัทธรรมที่เป็นพุทธพจน์อย่างแท้จริงที่ไม่มีคำแต่งใหม่ของสาวก หรือหาสำนักใหญ่ ๆ ที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้วนำมาเปรียบเทียบว่าสำนักใดที่มีการเผยแผ่พระสัทธรรมที่เป็นพุทธพจน์อย่างแท้จริงได้มากกว่ากัน ฉะนั้นคณะผู้วิจัยจึงขอเสนอเรื่องวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาเรื่องหน้าที่ของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระสัทธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. ควรศึกษาเรื่องพระสัทธรรมเรื่องอกาลิโกในพระพุทธศาสนาเถรวาท
3. ควรศึกษาเรื่องความเจริญทางด้านจิตใจกับการมีอยู่ของพระสัทธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

บรรณานุกรม

- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2544). **พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). **ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). **พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ)**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาลลักษณ์). (2521). **สังคีตยวงส์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด คิวพร.
- พุทธทาส อินทปญฺโญ. (2558). **ปฏิจจนมูปาบทจากพระโอษฐ์**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : ธรรมทานมูลนิธิ การพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). **พระไตรปิฎกศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ไทยรายวันการพิมพ์